

СТАНИМИР РАКИЋ
(Београд)

О НОМИНАЛИЗАЦИЈИ И НАСЛЕЂИВАЊУ СТРУКТУРЕ АРГУМЕНАТА

Поредећи рекционе одлике наших девербативних именица с рекционим својствима њима одговарајућих глагола, аутор овог рада утврђује које околности погодују у том погледу очекиваној саобразности, а које, напротив, несагласју...

1. У свом утицајном чланку „Remarks on Nominalization“ (1970) Чомски (Chomsky) је заузео становиште да номинализација не може да се опише трансформацијама јер је сувише неправилна. Чомски је такође приметио да допуне изведених именица не могу да се одреде на јединствен начин. Тако имамо:

- (1a) The enemy destructed the city.
- (b) The destruction of the city by the enemy.
- (2a) We desire peace.
- (b) *Our desire of peace.
- (c) Our desire for peace.

Чомски је тврдио да се предлог у допуни не може предвидети и да је једино решење лексичко листање предлога који следе у допуни. Ова и друге неправилности у деривацији навели су га да подржи тзв. лексикалистичку позицију у морфологији. Неки лингвисти сматрају да је Чомски дошао до погрешних закључака зато што је неселективно посматрао и продуктивне и непродуктивне суфиксе. Изведенице од транзитивних глагола помоћу продуктивних именичких суфикса редовно уводе допуну са предлогом *of*. Код изведеница са непродуктивним суфиксима тај предлог може и другачије да гласи, и тада се он нормално мора навести у лексикону (в. Bauer, 1983).

Проблем наслеђа аргуменатске структуре глаголске основе је испитивало више истраживача (Roepfer 1987, Randall 1988, Booij and van Naaften 1988). Они су уочили да нпр. у енглеском језику герундски *-ing* потпуно усваја аргуменатску структуру основе (*the putting of books*), док делатно *-er* везује спољашњи аргумент (*the driver of the truck*). Изведе-

ница може, дакле, да наследи аргуменатску структуру основе, али она може да буде и измењена на различите начине (в. Lieber, 1989, 1992).

У овом прилогу испитујемо како поједини именички суфикси утичу на измену аргуменатске структуре глаголске основе. О овој појави је у нас писао Стевановић у књизи *Савремени српскохрватски језик II*, додуше искључиво са синтаксичке и семантичке тачке гледишта. Он разликује субјекатски и објекатски генитив. За субјекатски генитив он наводи примере из лепе књижевности *хуктање и шумљење дивље, необуздане Пливе* (Кочић), *грактање врана и гавранова* (Кочић), *шушањ гуштиера и змија* (Шимуновић), *осиштањ укореењених навика* (Андрић), *иуцкање оружја и лопата и свееишака* (Крлежа), *мирис зрелих плодова* (Крлежа), *одмор рудара* (Лалић), *шум живог лиша* (Лалић). За објекатски генитив он наводи примере *даривање иросјака* (Андрић), *љубишељ коцке и вина* (Андрић), *издржавање казне* (Андрић), *осећање живота* (Кочић), *савладавање оштора* (Крлежа), *иручавање садржаја* (Калев). Објекатски генитив се јавља као допуна изведеница од транзитивних глагола, а субјекатски од непрелазних. Ови односи нису у Стевановићевом уџбенику довољно разјашњени са морфолошке тачке гледишта јер су њега превасходно интересовала семантичка својства генитива. У овом прилогу желимо да испитамо наслеђивање или пробијање аргуменатске структуре у именица изведених од глаголске основе различитим суфиксима и да евентуално забележимо ограничења која се јављају за поједине суфиксе.

Ми ћемо испитати и преношење (наслеђивање) допуна у дативу, инструменталу, предложних, придевских и реченичних допуна које Стевановић уопште није разматрао. Поред тога размотрићемо различите плодније суфиксе којима се изводе девербалне именице у сх језику. Наши извори су *Речник Матице српске* (1967–1976, прве три књиге са Матицом хрватском), *Матешаћев обрнути речник* (*Ruckläufiges Wörterbuch des Serbokroatischen*, 1965), *Бабићева Творба ријечи у хрватском књижевном језику* (1986), *Стевановићева граматика* (*Савремени српскохрватски језик*, 1981) и *Николић* (1970).

2. У овом раду нам изгледа погодно да применимо класификацију глаголских допуна из књиге *Kontrastive Grammatik Deutsch-Serbokroatisch* (1986). Према анализи датој у тој књизи постоје следећих 10 допуна глагола у сх језику:

- 1) субјекатска допуна: *Свића ми се ша иесма.*
- 2) акузативна допуна: *Волим шу иесму.*
- 3) генитивска допуна: *Сећам се ше иесме.*
- 4) дативска допуна: *Радујем се леиој иесми.*
- 5) предлошка допуна: *Мислим на свога иријашеља.¹*

¹ О предлошким објектима у српском и немачком језику видети Бачвански 1980.

- 6) ситуациона допуна: *Он се настѣанио у њодруму.*
- 7) директивне допуне: *Он стѣиже из Новога Сада.*
- 8) именичка допуна: *Он је њосѣао ѡрофесор.*
- 9) придевска допуна: *Он се ѡрисѣојно ѡнаша.*
- 10) глаголска допуна: *Дао се наговориѣи на ѣо.*
- 11) инструментална допуна²: *Машем марамиѣом.*

Ми сада желимо да испитамо колико се ове функције преносе као допуне девербалне именичке изведенице плоднијим сх суфиксима. Како тип реакције 8. није за нас релевантан, можемо га изоставити у нашој класификацији именичких допуна.

Питање је такође да ли треба укључити у ово истраживање рекцијски однос 3. Овај рекцијски однос се остварује код врло малог броја глагола, и то скоро искључиво код повратних глагола (*ѡрихваѣиѣи се нечега, кориѣиѣи се нечим, чуваѣи се нечега, лиѣиѣи се нечега, сеѣаѣи се нечега, ѣлаѣи се нечега, дохваѣи се нечега, одриѣаѣи се нечега, доѣаѣи се нечега*). Преношење ове рекције се са сигурношћу може констатовати само у неколико изведеница на *-ње* (нпр. *лиѣавање нечега, одриѣање нечега*); примери *чување нечега, дохваѣање нечега, кориѣиђење нечега, доѣиѣај нечега* нису јасне илустрације јер се могу извести и из истих глагола са допуном у акузативу. Ради економичности приказа изгледа зато погодније изоставити рекцијски однос који се готово нигде другде не остварује.

Примењиваћемо, дакле, следећи списак допуна:

- (P)
- 1) субјекатска генитивска допуна
 - 2) објекатска генитивска допуна
 - 3) дативска допуна
 - 4) предлошка допуна
 - 5) ситуациона допуна
 - 6) директивна допуна
 - 7) придевска допуна
 - 8) глаголска (реченична) допуна
 - 9) инструментална допуна.

Овде се придевска допуна 7. може учинити необичном. Ова врста допуне произилази из глаголских фраза у којима је неопходна и прилошка одредба (нпр. *ѡрисѣојно се ѡнашаѣи, осеѣаѣи се сређним, сма-*

² Према Engelu i Mrazovićevoj (1986) допуне су нужни елеменат реченице, а додаци (Angaben) факултативни. Они примећују да није увек једноставно разликовати инструменталну допуну од додатака; у ту сврху они наводе два критеријума. Према другом од тих критеријума допуна у инструменталу мора да следи главни глагол, а инструментални додатак не мора. Тако нпр. у реченици *Крава се реѣом брани од мува* реч „реѣом“ је додатак.

и́раи́и неши́о леи́м, итд. (в. Engel i Mrazović 1986)³. Овде се такође не можемо бавити комплексним глаголским рекцијама⁴.

Испитаћемо колико се ова листа допуна остварује у девербалним именичким изведеницама. Овде се морамо ограничити на плодније суфиксе.

3. У овом послу важно је разликовати изведенице и нетворене (просте) речи. Бабић (1986) констатује да изведенице морају бити повезане двојном везом, „изразом и садржином“. Одатле следи да су речи *брид, град, кров, лој, илош, убрус* нетворене речи јер се од одговарајућих глагола разликују или формом или садржајем. Овде се може навести запажање да изведене речи могу на више начина да буду лексикализоване (Вауер 1983)⁵. Вауер наводи посебно фонолошку, морфолошку и семантичку лексикализацију изведеница. Не изгледа, дакле, у општем случају оправдано захтевати директну везу и форме и садржине како тврди Бабић, али ни он сам се није строго држао ових услова.

Тако нпр. за формалну везу Бабић не захтева постојање продуктивног правила, већ само аналогije што Вауер (1983) већ по дефиницији сматра лексикализацијом. Сем тога, Бабић често наводи примере чије значење никако није композиционо. Тако нпр. *ујала је* врста болести, а не паљење, *и́редси́ава* је врста приредбе, а не радња представљања, *и́ришсо́ка* је река која утиче у неку другу реку, *уси́анова* је врста друштвене институције, *си́руја* је проток електрона, *брана* је врста грађевине, а не радња брањења, итд. Постоји нека асоцијативна веза са одговарајућим глаголом, која може бити различитога степена, али значења нису сасвим композициона. Ово је важно уочити јер веза допуне са одговарајућом глаголском фразом може због овог одступања да буде у различитој мери нарушена. Зато се нпр. *ујала илућа* не може изводити из фразе *ујалиши илућа*, а *и́редси́ава Хамле́та* из *и́редси́авиши Хамле́та*. Ова околност је важна за разумевање одступања допуна услед могуће лексикализације значења изведеница.

Чини се да допуне изведеница пресудно зависе од њиховог значења. У овом прилогу разматраћемо допуне изведеница са значењем глаголске радње, особа и ствари и, најзад, места. У случају особа, ствари и места природно је очекивати институционализацију и лексикализацију значења⁶ која могу довести до већих одступања од глаголске рекције.

³ О обавезним прилошким одредбама у глаголској фрази писала је и Милка Ивић (1983).

⁴ У књизи Engela i Mrazovića о њима се говори као о реченичким моделима. Комплексне глаголске рекције анализира и Ивић (1983:123).

⁵ У генеративној литератури „лексикализација“ значи неку промену у облику или значењу саставних елемената која чини изведеницу бар у извесном погледу „непрозирном“.

⁶ О значењу ових термина видети Вауер (1983:48), Quirk et al. (1985:1525).

8) *намјера да...*, *ојклада да...*, *обавеза да...*, *накана (да дође), ојклада да...*, *одлука да...*, *нада да...*, *дозвола да...*, *јорука да...*, *јоука како (где, шииа да)...*, *џрка да...*, *сумња да...*, *јазма да...*, *намјера да...*, *навика да...*;

9) *влада (народом)*, *луџа (шерџама)*, *омама (дрогом)*, *џреска (враџима)*, *игра (лоџиом)*, *ојскрба (сџварима)*, *ојрема (оружјем)*, *јоука (игром)*, *јревара (јреџиварањем)*, *ујрава (земљом)*, *шкрџа (зубима)*, *леџ (авионом)*.

Видимо да се остварују сви рекцијски односи (P) јер је творба помоћу суфикса *-а* врло плодна. Ако изведеница означава особу или ствар, онда се рекција не преноси увек. Тако изведенице *маза*, *гизда*, *сиса*, *џиџка*, *брана*, *дангуба*, *шеџрџља*, *џмиздра*, *муџа* не преносе рекцију. Разлог томе је изгледа лексикализација значења које у случају ствари и особа може у мањој или већој мери да одступа од значења глаголске основе. Тако примери фразе:

- (1) (?) *јоџара јоврђа* (< *јоџариџи јоврђе*),
 **брана деџе* (< *браниџи деџу*),
 **сиса млека* (< *сисаџи млеко*),
 **жвака меса* (< *жвакаџи месо*)

нису прихватљиви јер лексичко значење одговарајућих именица знатно одступа од значења глаголских основа. Уколико је то одступање мање, одговарајућа именичка фраза је прихватљивија. Тако су нпр. фразе *смјеџа бакра и џинка* (< *смјеџаџи бакар и џинк*) и *ограда баџиџе* (< *оградџи баџиџу*) сасвим прихватљиве јер именице *смјеџа* и *ограда* означавају резултат глаголске радње, па њихово лексичко значење не одступа знатније од значења одговарајућих глагола.¹²

6. Рекцијски односи су добро заступљени и код изведеница суфиксом *-ај*.

- ај: 1) *џиџџрај (свеџлосџи)*, *дрџиџај (руке)*, *догађај (узбуне)*, *јеџај (девојке)*, *оџкуџај (саџа)*, *јоремеђај (сџомака)*, *смирај (дана)*;
 2) *ојроџиџај (греха)*, *јрекрџај (јравила)*, *залогај (хране)*, *јокуџај (бексџва)*, *дожвивљај (јорођаја)*, *гуџљај (воде)*, *издисај (ваздуха)*;
 3) *угођај (власџима)*;
 4) *ваџај (за исџином)*, *извешџај (о уџакмиџи)*, *наџадај (на јолиџију)*, *наџјечај (за јехар)*, *насрџај на...*, *окрџај са...*;
 5) *догађај (на дан венчања)*;
 6) *јремјеџиџај (у град)*, *уџиџај (на власџи)*, *исџрађај у...*;
 7) *(злуџ) осјеђај*;

¹² Овде ипак треба приметити и једну значајну разлику. Ако изведеница има апстрактно значење резултата, предлошка допуна се не разликује од глаголске. Тако имамо *ограда од захџева ојоџиџе* (< *оградџи се од ...*), али и *ограда на баџиџи*.

8) *осјећај да...*, *покушај (да се врати)*, *извештај (да је дошао)*, *обичај да...*;

9) *дошлицај (коленима)*.

Неке изведенице на *-ај* не означавају саму радњу, већ њен резултат, али се и тада остварују слични реакцијски односи. Поједине изведенице на *-ај* означавају ствари (нпр. *израшћај*, *намјешћај*, *урећај*, *лежај*); ове изведенице подлежу знатнијим ограничењима реакцијских односа. Тако нпр. нису прихватљиве фразе (?) *намјешћај капе* (< *намјешћии капу*), (?) *урећај собе* (< *уредићи собу*). Чини се да у знатном броју случајева неприхватљивост проистиче из сужавања значења изведеница које означавају ствари; ствари, предмети су обично објекат радње тако да не могу нормално имати објекатску допуњу. С друге стране, чисто субјекатска допуња изведенице у значењу ствари није нимало илуминативна јер се не може разликовати од престога посесивног односа (нпр. *намјешћај Јована*). Чини се да је у овим случајевима применљиво схватање да су могући различити слојеви лексикализације (Bauer 1983).

9. Суфикс *-ба* Стевановић (1981) оцењује као релативно продуктиван, а Бабић (1986) као слабо продуктиван. Изведенице овим суфиксом ипак у приличној мери преносе реакцијске односе одговарајућих глаголских фраза. Одступања која се у неким случајевима јављају морају се посебно испитати.

-ба: 1) *борба (пешлова)*, *гозба (рођака)*, *журба (играча)*, *сеоба (пшлица)*;

2) *предиоба (неуспеха)*, *диоба (имања)*, *берба (грожђа)*, *дворба (цара)*, *изведба (копада)*;¹³

3) *жалба (суду)*, *наредба (полиции)*, *примједба (директору)*;

4) *нагодба (с прошивником)*, *диоба (на дијелове)*, *борба (за власти)*, *срџба (због пораз)*, *жалба (на директора)*;

5) *наштамба (у подруму)*, *дружба (у клубу)*, *поспороџба (у касарни)*;

6) *сеоба (на југ)*, *журба (у иностранство)*;

7) *(узалудна) срџба*, *(вешта) химба*;

8) *пужба да...*, *жалба да...*, *примједба да...*;

9) *наруџба (поштом)*, *борба (ненасиљем)*.

Изведенице на *-ба* могу да значе и резултат радње. И у тим случајевима се преносе реакцијски односи, сем када изведеница значи одређену ствар, предмет. Изгледа да у том случају суфикс *-ба* везује објекат јер се нпр. *молба директора* (< *молийи директора*) и *жалба ди-*

¹³ Не иде (?) *предиоба свечаности* јер је реч *предиоба* лексикализована тако да управо значи врсту свечаности. Сем тога, уколико изведеница означава неку ствар, а не радњу, суфикс *-ба* везује објекат. Тако из *молийи директора* не следи *молба директора*, већ *молба директору* — а то је промена реакције. Ова интерпретација је једино могућа ако реч *молба* значи писани документ, тј. једну ствар.

ректјора (< *жалити директјора*) мора протумачити као субјекатска допуна. Ови примери се не могу тумачити као објекатске допуне јер би у том случају дошло до промене рекције; из наведених глаголских фраза произилази само *молба директјору* и *жалба директјору*. Промена рекције је овде изгледа последица околности да суфикс *-ба* везује објекат уколико изведеница има значење ствари. Интересантно је да се предлошка допуна и допуна у дативу чувају у том случају. Тако изгледа могуће и *жалба на директјора* (< *жалити се на директјора*) и *жалба директјору* (< *жалити се директјору*).

10. Изведенице помоћу суфикса *-ња* значе углавном глаголску радњу.

- ња*: 1) *збња* (*полицајаца*), *пажња* (*родитеља*), *шејња* (*Јована*);
 2) *радња* (*задајка*), *градња* (*палате*), *пошражња* (*дувана*), *ношња* (*оружја*), *прашња* (*воза*);
 3) *смейња* (*разговору*), *шежња* (*положају*), *прешња* (*директјору*);
 4) *жудња* (*за лейошом*), *пажња* (*на заграде*);
 5) *шејња* (*пољем*), *вожња* (*по граду*);
 6) *вожња* (*у град*), *крешња* (*из рује*);
 7) (*брза*) *вожња*, (*дрска*) *прешња*;
 8) *пажња да...*, *прешња да...*, *слушња да...*;
 9) *прешња* (*бојкошом*), *вожња* (*бродом*).

Бабић (1986) примећује да реч *прашња* значи скуп људи, али то не доводи до противуречности јер та реч значи и глаголску радњу (као нпр. горе у *прашња воза*).

11. Примери изведеница на *-ње* су бројни и добро илуструју преношење аргуменатске структуре.

- ње*: 1) *старење* (*младежи*), *горење* (*вајре*), *мришење* (*кућаца*), *привиђење* (*вампира*), *којњење* (*снега*), *запрејашење* (*новинара*), *блејање* (*оваца*), *бдење* (*спраже*), *хитијење* (*омладине*), *врење* (*вина*);
 2) *дојење* (*бебе*), *сјомињање* (*жене*), *унишење* (*цркава*), *илеијење* (*цемјера*), *млевење* (*кафе*), *печење* (*колача*), *вучење* (*жреба*), *чишење* (*жита*), *ионижење* (*услуге*), *обећање* (*зараде*), *барашање* (*ножем*), *наоружање* (*војске*), *брање* (*јагода*), *клање* (*сјоке*), *издање* (*новина*), *бацијање* (*пешарди*);¹⁴
 3) *добацивање* (*девојкама*), *обећање* (*радницима*), *дивљење* (*Јовану*), *служење* (*газди*), *дојдање* (*Јовану*), *придање* (*некоме*), *веровање* (*Јовану*), *махање* (*Јовану*);
 4) *буљење* (*у екран*), *обавјештење* (*о изборима*), *долажење* (*у сукоб*), *досељење* (*у Београд*), *искуљење* (*за јораз*), *брашмиљење* (*са не-*

¹⁴ Именица *звање* (у смислу титуле) је лексикализована тако да уобичајене допуне (нпр. (?) *звање Јована*) нису сасвим прихватљиве, изузев можда у неком посебном контексту.

пријатајем), бунцање (у сну), поуздање у..., искључење из..., бацање (на голмилу, у снег), жривовање за..., измирење са..., уживање (у дружењу), гледање (у карти), размишљање (о смрти), гледање (за неким);

5) *бродарење (реком), сједење на..., живљење у (изобиљу), боравање (у Београду), пешачење (појем), остајање (у Београду);*

6) *гледање (на улицу), коцкање (до прозора), повођење у ..., пожење (према зиду);*

7) *(бедно) живљење, (неоправдано) богањење, (привремено) запошљавање, (дуго) боловање, (простојно) понашање, (мирно) остајање;*

8) *дошавшање да..., влашћење да..., изјашњење да..., обећање да..., хтење да..., убеђење да...;*

9) *поигравање (судбином људи), руковођење (предузећем), господарење (људима), махање (рејом), летење (авионом), бављење (занатом), умирање (шешком смрћу), бављење (спортом), служење (командиром), нуђење (колачима).*

Изведеница *печење* значи и глаголску радњу и резултат радње, али то не омета остварење објекатске допуне као што је нпр. горе *печење колача*. Изведенице *обећање* и *наоружање* значе резултат радње, али се без сметњи могу допунити одговарајућим објектима. Али изведеница *пошање* допушта само допуну у дативу — *пошање Јовану* (< *пошаји Јована*) јер би се *пошање Јована* нормално протумачило као субјекатска сложеница. Разлог томе је што та изведеница има конкретно значење — одређен тип реченице, док је значење изведеница *обећање* и *наоружање* апстрактно.

12. Видимо да девербалне изведенице помоћу продуктивних суфикса наслеђују у великој мери рекцијске односе одговарајућих глагола, а да се субјекат и објекат остварују као допуне у генитиву. Интересантно је да се различите предлошке допуне по правилу не мењају, тј. изведеница задржава исту предлошку рекцију. Уколико је суфикс мање плодан и подложен већим ограничењима, неки од рекцијских односа могу остати неостварени. Тако за суфикс *-идба* имамо следеће реализације рекцијских односа:

-идба: 1) *женидба (Милана), ројидба (пчела), крунидба (краља);*

2) *косидба (праве), вршидба (жита);*

3) —

4) *ројидба (око кошнице);*

5) *повидба (морем);*

6) *селидба (у градове), повидба у Америку;*

7) *(неумесна) хвалидба, (прећерана) гојидба;*

8) *рјешидба да..., хвалидба да...;*

9) *женидба (Јованком), хранидба (месом).*

Овај суфикс је слабо плодан (в. Бабић 1986, Стевановић 1981). Услед тога се рекцијски однос 3. не остварује.¹⁵ Суфикс *-еж*, који је такође слабо плодан, остварује још мањи број рекцијских односа:

-еж: 1) *бридеж* (ушију), *смрдеж* (ђубреџа), *лавезж* (џаса), *дријемеж* (војника), *сврабеж* (коже), *цвилезж* (џаса);

2) *џалезж* (ђубреџа), *грабежж* (џлена), *крџезж* (одела);

4) *грабежж* (од сиротиње);

6) *лавезж* (на џролазнике), *џрулежж* (из џодрума).

У случају суфикса *-еж* не остварује се, дакле, већи број рекцијских односа: 3, 5, 7, 8, 9. Приметимо да неке изведенице овим суфиксом не означавају саму радњу већ њен резултат (нпр. *џрулежж*, *крџезж*, *кварезж*). Изведенице на *-еж* имају често и пејоративно значење, што смањује могућност комбиновања у именичке фразе. Неке изведенице са овим суфиксом су лексикализоване са промењеним значењем. Тако нпр. именице *бодезж* и *црџезж* означавају ствари, а *луџезж* особу. Од ових именица једино је именицу *црџезж* могуће смисаоно допунити (нпр. *црџезж* куће). Чини се да је овде значајан моменат локалне блискости, тј. предметни идентитет тих објеката. Овај моменат се јавља и у неким другим примерима када изведеница има значење ствари.

13. Значење резултата радње имају изведенице суфиксима *-џ*,¹⁶ *-(а)к* и *-ка*. Изведенице које означавају резултат радње такође реализују већи број рекцијских односа уколико су, наравно, изведене плоднијим суфиксима. Изведенице које означавају ствари или особе остварују само мањи број рекцијских односа. Наводимо сада допуне изведеница суфиксима *-џ*, *-(а)к* и *-ка* које претежно означавају резултат радње.

Највећи број изведеница овог типа добија се помоћу нултог суфикса. Оне најчешће значе резултат радње, ређе саму радњу или ствар.¹⁷ *џ* суфикс: 1) *џум* (воде), *леџ* (џиџице), *цвил* (џса), *размак* (граница), *џоклик* (Индијанаца), *смад* (леџа), *свраб* (леђа), *сџид* (Јована), *кашаљ* (Милана), *џубор* (џоџока), *сукоб* (војски);

2) *додир* (меџала), *оглас* (весџи), *сџомен* (џрошљих времена), *ков* (гвоздџа), *оков* (ланца), *џоџков* (коња), *ремонтџ* (машине), *наџам* (радника), *џоџам* (силе), *склоџ* (машине), *сџоџ* (елеменаџа);

¹⁵ Могући пример (?) *возидба* кући не делује уверљиво.

¹⁶ У новијој литератури се радије говори о конвезији него о нултим суфиксима (в. Quirk 1985, Lieber 1992, Katamba 1993). Ради лакше комуникације ја задржавам термин који је постао уобичајен у нашој литератури.

¹⁷ Изведенице од свршених глагола по правилу означавају резултат радње (*дочек*, *израз*, *намеџ*, *џоџиџис*, *договор*, *судар*), али се тако често могу схватити и изведенице од несвршених глагола (нпр. *џџев*, *зов*, *говор*, *блуд*, *џлач*, *сџор*, *квар*). Чисто значење глаголске радње се добија од одговарајућих несвршених глагола применом суфикса *-ње* (нпр. *договарџиџи* — *договарање*, *израџавџиџи* — *израџавање*, *намеџџиџи* — *намеџање*, *џоџиџисџавџиџи* — *џоџиџисџавање*, итд.).

3) *ѿоклон (сину), ѿрилаз (граду), ѿмоћ (Јовану), зайовијед (армији), одговор (властима);*

4) *мисао (на ѿријаѿеља), осврѿи (на чланак), улаз (у салу), ѿриѿисак (на комисију), говор (о усѿеху), говор (са неком), ѿревод (на немачки);*

5) *ѿролаз (кроз враѿа), шайѿи (на уво), досег (до врха), ѿад (у јаму), скок (кроз обруч);*

6) *ѿродор (у град), усѿон (на врх), окреѿи (ѿрема њој), ѿад (са сѿолице), скок (са мостѿа), ѿрк (на сасѿанак), скок (на земљу);*

7) *(вриједан) рад, (брзи) леѿи, (ѿежак) гријех, (горак) ѿлач, (леѿ) ѿровод;*

8) *наук да..., ѿредлог да..., ѿриговор да..., доказ да..., захѿев да...;*

9) *леѿи (авионом), скок (ѿадобраном).*

Изведенице суфиксом *-ѿ* могу да значе понескад и глаголску радњу, а ређе ствар (нпр. *сѿруг, шмрк, накиѿи, оѿров, зачин*), место (нпр. *газ, ѿрг, оѿвор, ѿријевој, ѿонор, улаз*) или особу (*наход, ѿријебег, ѿророк, ѿумач*).¹⁸ Уколико значе ствар, место или особу, оне подлежу већим ограничењима у односу на остваривање рекцијских односа.

15. Суфикс *-(а)к* је плодан у извођењу девербалних изведеница.

-(а)к: 1) *развиѿиак (науке), ѿресѿанак (кише), ѿрасак (ѿушака), ѿочѿиак (ѿредсѿаве);*¹⁹

2) *добѿиак (ѿремије), додаѿиак (млека), сѿисак (руку), осѿиѿиак (млека), нагласак (реченице);*

3) *задаѿиак (ѿаѿима), ѿѿесак (Јовану), додаѿиак (ручку);*

4) *ѿрелазак (на Озрен), ѿрисѿанак (на услове), изузетѿиак од ...;*

5) *боравак (у селу), ѿролазак (кроз село), ѿочѿиак (музиком);*

6) *одлазак (одавде), ѿлазак (у град), улазак (у салу), излазак (на улицу), долазак (у град, на свечаносѿи), уѿадак (у клоѿку), несѿанак (из града);*

7) *(леѿ) ѿочѿиак, (брз) развиѿиак, (јак) ѿѿусак;*

8) *ѿрисѿанак да..., задаѿиак да...;*

9) *долазак (возом), обилазак (колима), силазак (сѿеѿеницама).*

Као што смо већ поменули, ако изведеница значи неку ствар или предмет, допуна подлеже различитим ограничењима због веће вероватноће лексикализације речи у посебном значењу и употреби. Тако реч *лијейак* значи ствар, једно посебно средство и не може се допунити аналогно глаголу. А реч *сасѿојак*, која такође значи ствар, допушта само субјекатску допуну — *сасѿојак воде*. У неким другим случајевима

¹⁸ Видети Бабић (1986).

¹⁹ У неким случајевима је могуће двоструко тумачење, тј. *Предсѿава ѿочиње* и *Предсѿаву ѿочињу*. У случају безличног субјекта изгледа да је тумачење *Предсѿава ѿочиње* обичније.

могућа је уместо допуне у генитиву предлошка допуна. Уместо *исјечак новина* може стајати *исјечак из новина*, уместо *џрикључак сџрује* — *џрикључак на сџрују*, уместо *уложак цијела* — *уложак за цијеле*, *умешак књиге* — *умешак у књигу*, а уместо *нарезак меса* обичније је *месни нарезак*. Приметимо, међутим, да се предлошке допуне не наслеђују увек из одговарајућих глаголских фраза (нпр. **уложити за цијеле*, **лићи за воду*). То у ствари значи да је у случају изведеница које означају ствари могућа и трансформација типа *лићи воду* > *лијевак за воду*, *лијејити њаир* > *лијејак за њаир*. Који су нужни услови за такву трансформацију, требало би тек испитати посебним истраживањем.

Ако изведеница има апстрактно значење резултата радње, онда је природнија генитивска допуна: *остџајак млека*, *улитасак сџојала*, *одбљесак вајре*, *настџавак романа*. Насупрот томе, именице *ваљак*, *ушџиџак*, које су лексикализоване у значењу посебних ствари не остварују реакције (Р) сем можда придевске допуне 7).

16. Суфиксом *ка* се такође изводе именице које значе резултат глаголске радње.

-ка: 1) *џогрешка* (*минисџира*), *џрејирка* (*џосланика*, *Јована са брајџом*), *свирка* (*Цигана*), *џсовка* (*наредника*);

2) *биљешка* (*разговора*),²⁰ *одгонешка* (*ребуса*), *џостџавка* (*изложбе*), *набавка* (*ојреме*), *варка* (*нејријџаџеља*), *сервирка* (*хране*), *чисџика* (*официра*), *кришка* (*хлеба*), *збрка* (*редова*), *чесџиџика* (*џобеди*);²¹

3) *чесџиџика* (*Јовану*);

4) *грешка* (*у сабирању*), *биџка* (*за мореузе*), *биџка* (*џројџив нејријџаџеља*), *јадиковка за...*, *џрејирка са...*, *џрејирка о...*, *чесџиџика* (*на џобеди*), *џовика* (*на вука*), *дрека на* (*децу*), *одвика од* (*џушења*);

5) *џрејирка због грешке*;

6) —

7) *дрска* (*дрека*), *гласна* (*вика*), *џанична* (*вриска*);

8) *џрејџостџавка да...*, *досјејџка да...*;

9) *варка* (*џрејџварањем*), *снимка* (*камером*).

Опет се може приметити да уколико изведеница означава ствар реакцијски односи (Р) се не остварују у неким случајевима. Објекатска допуна глагола се у том случају често реализује као предлошка допуна (нпр. *џрејрека на џуџу* (< *џрејречџиџи џуџи*),²² *џедиљка за чај* (< *џједиџиџи*

²⁰ У примеру *остџавка џремијера* — *остџавка* има лексикализовано значење, напуштање неке званичне функције, обично у форми правног документа. Зато је могућа само субјекатска допуна.

²¹ Речи *џријџвјејџка* и *сџлејџка* су лексикализоване у посебним значењима и не могу се допунити објекатским генитивом.

²² Али је могуће рећи *џрејрека развоју* јер овде реч *џрејрека* има у том изразу апстрактно значење. Именица *зџришка* показује изгледа сличну разлику. У реченици *Кџвар*

чај), *носиљка за рањенике* (< *носиљи рањенике*), *забиљешка о удесу*. Уколико су изведенице лексикализоване са промењеним значењем, веза са рекцијским односима глаголске основе је поремећена и најчешће се не може успоставити. Такву везу је нпр. тешко утврдити за именице *квочка*, *значка*, *дојка*.

Посебно разматрање захтевају можда и изведенице на *-оштина* које обично значе резултат радње или њен траг. Са изведеницама овога типа могући су рекцијски односи 1. и 2. (нпр. *брљоштина* *полицije*, *поштина* *дрва*, *огребоштина* *лица*, *ојкоштина* *ноге*). Овде међутим ваља запазити да је такође могуће или чак обичније *поштина* *од дрва*, *огребоштина* *на лицу* и *ојкоштина* *на нози*, али не и **брљоштина* *од полицije*. То изгледа опет произилази из чињенице да речи *поштина*, *огребоштина*, *ојкоштина* имају конкретно значење ствари, а реч *брљоштина* може да има и апстрактно значење. Ако се та реч употреби у свом конкретном значењу, предлошка допуна *брљоштина* *на сиво* је потпуно у реду. Овде опет имамо промену рекције код изведеница које имају значење ствари (*брљашти* *сиво* > *брљоштина* *на сиво*).²³

17. Размотримо сада изведенице које имају значење особа или ствари. Суфикс *-(а)ц* најчешће значи вршиоца радње, а ређе ствар, животињу или резултат радње.

-(а)ц: 2) *косац* (*ћраве*), *кућац* (*жита*), *кусац* (*хране*), *писац* (*романа*), *поклојац* (*лонца*),²⁴ *просац* (*девојке*), *творац* (*васионе*);

4) *борац* за *ћравду*, *јемац* за *улоге*, *ћрагалац* за *истином*;

7) (*несћрећни*) *ћейавац*, (*јадан*) *кукавац*, (*храбар*) *борац*, (*вјешти*) *хинац*;

9) *ћрговац* (*сивоком*), *владавац* (*земљом*), *ударац* (*ћесницом*).

Речи *ћјенушац*, *шкројац*, *грушац* (камена со) које значе ствари лексикализоване су са посебним значењем и зато подлежу већим ограничењима у односу на рекције (Р), а слично важи и за реч *ћјевац*, која значи животињу. Та реч је изведена од глагола *ћеваши*, али је дошло до промене значења, тако да нису више могуће допуне глаголске фразе (нпр. не иде **ћјевац* *ћјесме*).

Lieber (1992:136) констатује да суфикс *-er* у енглеском језику везује спољњи аргумент глагола (субјект) тако да преостаје једино његов унутрашњи аргумент (објект) као у примеру *admire — admirer*. Слично томе се понаша и суфикс *-(а)ц* тако да рекцијски однос 1) није могући за именице које значе особу. Могући примери за 1) би биле именице

још није урадио *зајрику* *јела*, фраза *зајрика* има апстрактно значење радње, а у реченици *Зашићо* ниси *кућо* *зајрику* за *јело*? конкретно значење ствари.

²³ Слично томе *зид* *ћуца* > *ћукоштина* *на зиду*.

²⁴ Објектска допуна изведенице *поклојац* је могућа јер та реч има значење инструмента.

хройац (болесника), *йољубац* (жене), али оне значе резултат радње, а не ствар или особу. Изузетно је могућ израз *ослонац власи* јер у именици *ослонац* суфикс *-(а)ц* везује објекат, а не субјекат. Према томе схватању у сложеницама типа *часџољубац* и *йечашорезац* су везани и субјект и објект.²⁵

Приметимо да изведенице од повратних глагола не могу имати допуну типа 2. Такве су нпр. именице *йјенушац*, *грушац*, *усранац*, *гиздац*. Директивна рекција б) је могућа за изразе *ударац у зид* и *йољубац у образ*, али то је зато што именице *ударац* и *йољубац* значе резултат радње.

Суфиксом *-ач* се изводе именице које означавају ствари или особе. Тај суфикс се плодно примењује на несвршене глаголе (Бабић 1986).

-ач: 2) *омоџач* (књиге), *резац* (оловака),²⁶ *осигурач* (сџирује), *возач* (камиона), *извођач* (радова), *произвођач* (бицикла), *мењач* (брзине), *зайушач* (флаше), *йодуџирач* (враџа), *уџијач* (масџила);²⁷

7) (*вешџи*) *рвач*, (*добар*) *йливач*.

Као и суфикс *-(а)ц* суфикс *-ач* везује субјект радње, па се рекција 1) не може остварити. У именици *наслоњач* (< *наслонџи*) изузетно је везан објекат тако да није могућ рекцијски однос 2). Изведенице *омоџач*, *осигурач*, *уџаљач*, *резац*, *ојасач* имају значење инструмента па могу, иако означавају ствари, да остварују рекцијски однос 2). У именичким изразима *скакач с моџком* и *скакач у даљ* предлошке допуне су могуће вероватно само због институционализованог значења тих израза.

18. Сличне рекцијске односе остварују и изведенице помоћу суфикса *-ар*, *-аџор*, *-л(а)ц*, *-ник*, *-џељ* уз само неке појединачне разлике. Све изведенице овим суфиксима остварују рекцијске односе 2) и 7),²⁸ а спорадично се код неких изведеница јављају и типови 4), 8) и 9). Изведенице свим овим суфиксима значе особу — извршиоца радње или оруђе којим се радња извршава; сви ови суфикси везују субјекат те изведенице не могу остваривати рекцијски однос 1). Све ове изведенице пружају примере објекатске допуне у генитиву и придевску допуну:

²⁵ Слично наравно важи и за сложенице типа *кавоџија*, *судоџера*, *џџеџочина*.

²⁶ За последњи пример је ипак обичније *резац за оловке*, што је изгледа повезано са сложеношћу инструмента, тј. са његовом способношћу да се посматра као самосталан агенс (в. даље о изведеницама на *-лица*).

²⁷ Да ли објекатска допуна глагола може да послужи као одредба одговарајуће изведенице, зависи од лексичког значења именице. Тако нпр. (?) *бријач браде* није семантички потпуно прихватљив израз јер је главно лексичко значење речи *бријач* „справа за бријање браде“. Насупрот томе израз *бријач длака на ногама* садржи нову, садржајну одредбу и зато се чини прихватљивији.

²⁸ Изведенице на *-ар* подлежу већим ограничењима у остваривању рекцијског односа 2) због лексикализације значења ових именица као занимања.

2) чувар (џруге), сликар (џејзажа), звонар (Богородичне цркве), декламатор (лирске џоезије), експлоататор (радника), импатор (диктатора), комбинатор (бројева), изолатор (струје), вентилатор (ваздуха), трансформатор (струје), гледалац (уџакмице), бранилац (народа), дјелилац (џравде), доносилац (закона), чииалац (књига), зналац (језика),²⁹ савјетник (џредседника), џредставник (народа), џројовједник (нове вере), зайовједник (дивизије), корисник (куџаџила), џредсједник (друштва),³⁰ браниџељ (народа), градиџељ (куће), мучиџељ (џаса), рушиџељ (града), слушатиџељ (курса), дијелиџељ (земље);

4) агииатор (џројив комунизма), райник (џројив неџравде), џосредник (међу стиранама у сукобу), џреџилаџник (на часоџис);

7) (добар) кухар, (вешџи) агииатор, (добар) мачевалац, (искрени) џокаџник, (надмођан) џобедник, (одличан) говорник, (џажљив) слушаџиџељ, (вешџи) дискуџанџи;

8) зналац да (како)...;

9) владар (земљом).

Код знатног броја изведеница на суфикс *-ар* рекцијски однос 2. се не остварује природно због посебне лексикализације њиховог значења. Ово произилази из чињенице да изведенице на *ар* најчешће значе не само извршиоца радње него и одређена занимања. Због тога је објекатска допуна 2. ограничена самим лексичким значењем ових именица. Тако допуне *зидар кућа*, *џекар хлеба*, *клесар камена*, *музар крава*, итд. не звуче сасвим природно јер лексичко значење наведених занимања чини наведене допуне излишним. Нпр. фраза (?)*звонар цркве* не би била потпуно семантички прихватљива јер звонар по дефиницији звони у цркви. Али је фраза *звонар Богородичне цркве* сасвим прихватљива јер придевска одредба даје допуни прави смисао. Ова околност потврђује да су именичке допуне једна врста именичких одредби (в. М. Ивић 1983).

Код неких изведеница чије су основе непрелазни глаголи јавља се промена рекције: *стиановник (Београда)* (< *стиановати* у Београду), *радник (фабрике стакла)* (< *радиџи* у фабрици стакла), *џриџравник службе унутрашњих џослова* (< *џриџравиџи* се за службу унутрашњих џослова), *џобедник куџа Југославије* (< *џобедиџи* у куџу Југославије). У овим примерима јавља се промена рекције — место предложног објекта генитивна допуна. Ове промене рекције нису укључене у табелу (P) која региструје само промене субјекатске и објекатске допуне — рекције 1) и 2). Изгледа да се однос припадања илустрован примером *стиановник*

²⁹ Реч *знанац* нема акузативну допуна, а такође ни *резанац*. То је нормално јер су то изведенице од трпних придева.

³⁰ Израз *наставник математиџке* се изводи из *наџава математиџке*; и рекција именичких фраза може, дакле, да се преноси.

Београда не може систематски везивати за глаголске допуне. Из тог разлога и њихово изостављање из табеле (Р) је потпуно оправдано.

Посебно се морају размотрити изведенице на *-лица*. Оне имају претежно значење оруђа и ствари, а у неким примерима и особа. У неким примерима је могућа објекатска допуна у генитиву (нпр. *бруслица* (*метала*), *дробница* (*камења*), *мјешалица* (*бејона*)), али је често природнија предлошка допуна — *чачкалица за зубе*, *косилица за траву*, *преслица за вуну*, *џрскалица за воду*.³¹ У тим примерима би била необична допуна у генитиву — **чачкалица зуба*, **косилица траве*, **преслица вуне*, (?)*џрскалица воде*. Ако ове изведенице упоредимо са неким другим изведеницама које имају објекатску допуну у генитиву (нпр. *изолатор* (*стирује*), *вентилатор* (*ваздуха*), *трансформатор* (*стирује*), *осигурач* (*стирује*)), чини се да је овде важна чињеница да су последње наведене изведенице у извесној мери самостални агенси способни да, кад се једном поставе или укључе, сами делују. Чачкалице, косилице, преслице и слична оруђа су, пак, просте справе које захтевају да их вршилац радње непрекидно покреће и са њима манипулише. Изведеница *варалица*, чија је основа прелазан глагол, допушта допуну у генитиву — *варалица наивних људи*. Изведенице *лућалица* и *избеглица*, које такође имају значење особа, допуштају само директивне или придевске допуне (нпр. *избеглица из Босне*, *неуморна лућалица*).³²

Допуне неких изведеница су ограничене лексичким значењем саме изведенице. Тако фраза (?)*бубалица историје* у општем случају није прихватљива, јер сама реч *бубалица* значи „ђак који буба (учи напамет) све предмете“. Слично томе, необично је *лућалица градом* (< *лућалии градом*) јер се претпоставља да особа — луталица има стално ту особину да лута, па не изгледа сасвим умесно ограничавање на једну врсту локалитета. Такође није добро *лејџелица* (*ваздухом*) јер се летење ваздухом претпоставља у самом појму *лејџелице* (или *лејџилице*). Иако је могуће *рајџник џројџив нејравде*, израз (?)*верник у Бога* није прихватљив јер по дефиницији верници верују у Бога. У овом случају лексикализација речи *верник* у посебном значењу чини да дати израз није потпуно прихватљив, сем можда у неком посебном контексту.

Изведенице на *-уша* (*блебејуша*, *клејејуша*, *намизуша*, *џојркуша*, *џорокуша*, *џовијуша*, *џресвлакуша*, *крекејуша*) се не јављају са генитивским допунама, иако обично значе особу (ређе биљку или животињу). Ово је изгледа последица пејоративног значења које се претежно користи за просту квалификацију. У обзир можда долазе једино придевске допуне 7. као нпр. *досадна блебејуша* и *неуморна џорокуша*.

³¹ Изведеница *слушалица* не допушта ни генитивску ни предлошку допуну јер је та реч лексикализована у посебном значењу једног дела опреме телефона. Зато не иде ни **слушалица гласа* ни **слушалица за глас*.

³² Изведеница *џрисијалица* мења рекцију у изразу *џрисијалица Обреновића* (< *џрисијалии уз Обреновиће*).

Новија творба је изведеница *сачекуша*, али се ни она не користи у могућој фрази *сачекуша пројивника*, већ обично квалификативно (нпр. у фрази „Била је то класична сачекуша.“, Блиц, 21. 2. 1997).

19. Изведенице суфиксима *-ишиће*, *-лишиће*, *оница* значе место вршења радње. Обичне су само генитивске допуне 1) и 2).

-ишиће: 1) *гледишиће* (*радника*), *гњездишиће* (*орлова*), *сјецишиће* (*јушјева*), *сједишиће* (*поглавара*), *исходишиће* (*подохвајца*), *боравишиће* (*гасџарбајџера*), *лежишиће* (*осовине*), *преноћишиће* (*просјака*), *жаришиће* (*кризе*), *иералишиће* (*вајтерџолистца*), *кујалишиће* (*нудисџа*), *љејовалишиће* (*дјеце*), *одмаралишиће* (*пензионера*), *умиваоница* (*фудбалера*), *благоваоница* (*дјеце*), *ишџедионица* (*радника*);³³

2) *ловишиће* (*крујне дивљачи*), *иасишиће* (*сџоке*), *налазишиће* (*злаџа*), *градлишиће* (*сџадиона*), *мучлишиће* (*родољуба*), *пржсионица* (*кафе*), *ваљаоница* (*бакра*);

5) *чекаоница* (*на сџаници*);

7) (*сџално*) *боравишиће*, (*сурово*) *мучлишиће*.

Неке изведенице служе само томе да означе место радње (нпр. *сџрелишиће*, *иџрговишиће*, *раџишиће*, *гледалишиће*) и нормално не допуштају никакву допуну.³⁴ То је случај и са речју *обданишиће* која је изведена од глагола *обданиџи*, а тај глагол се ретко користи у савременом језику. У појединим случајевима уместо генитивске допуне обичнија је предлошка допуна³⁵ — као код неких изведеница са значењем ствари.

Изведенице са значењем места могу имати допуну само ако та допуна не противуречи лексичком значењу изведенице. Тако нпр. би било могуће *чекаоница иуџника*, ако се ради о чекаоници на железничкој станици, или *ишџедионица радника*, ако у штедионици која се помиње могу само радници да штеде. С друге стране, допуна не сме бити таутолошка у односу на лексичко значење изведенице. Тако нпр. није могућа допуна **ловишиће дивљачи*, већ само као горе *ловишиће крујне дивљачи* — ту у ствари имамо појаву обавезног детерминатора (в. Ивић, 1983:190).³⁶

20. У овом прилогу смо анализирали допуне изведеница од глаголских основа неким најплоднијим суфиксима. Утврдили смо да изведе-

³³ Суфикс *-ишиће* допушта пре субјекатске допуне, него објекатске јер су ове последње најчешће одређене већ самим лексичким значењем.

³⁴ Те именице онда једноставно именују циљ кретања или позорницу радње (нпр. *на сџрелишићу*, *са раџишићца*, *у гледалишићу*, итд...).

³⁵ Нпр. *сџајалишиће за иублику* уместо *сџајалишиће иублике*.

³⁶ Слично томе у енглеском језику фраза **a legged spider* није прихватљива, већ само *a long-legged spider*. Овде је на делу комуникативни принцип да оно што се каже мора да садржи корисну, нетривијалну информацију (в. Quirk et al. 1985).

денице са значењем глаголске радње остварују најшири опсег реакцијских односа (P). Оне које значе резултат глаголске радње такође остварују највећи број реакцијских односа (P). Знатно мањи број тих односа се може комбиновати са изведеницама које имају значење особа. Највећим ограничењима у томе погледу подлежу изведенице које означавају ствари или места. Разлог овоме је вероватно то што су по својој природи речи које означавају ствари и места подложније посебној лексикализацији с обзиром на функцију него апстрактна значења глаголских радњи. Изведенице које означавају ствари могу заправо имати праве допуне само ако означавају инструменте и оруђа глаголских радњи. То изгледа није довољан услов јер је *цедиљка за чај* обичније него **цедиљка чаја*, али је ипак *џоклојац лонца* обичније него (?) *џоклојац за лонац*, а *зайушач флаше* него *зайушач за флашу*. Чини се да овде значајну улогу игра и просторна блискост. У неким другим примерима изгледа да преношење реакције зависи од тога да ли се оруђе може сматрати релативно самосталним агенсом. Тако у изразима *цедиљка за чај*, *носиљка за рањенике*, *чачкалица за зубе*, *косилица за траву*, *џреслица за вуну*, *џрскалица за воду* предлошка допуна је обичнија јер изведенице имају значење простих оруђа. У овом прилогу нисмо испитивали изведенице са комплексним реакцијским односима. И делимичан поглед је довољан да утврдимо да се и ти односи у одређеним врстама изведеница прилично доследно преносе.³⁷ То је широка област испитивања у коју се овом приликом не можемо упуштати.

LITERATURA

- Babić, S. 1986. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, JAZU i Globus, Zagreb.
- Бачвански, М. 1980. Предлошки објекат у немачком и његови еквиваленти у српскохрватском језику. *Зборник радова института за стране језике и књижевности*, свеска 2, Нови Сад 1980.
- Bauer, L. 1983. *English Word Formation*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Booij, G. i T. van Naaften, 1988. On the External Syntax of Derived Words: Evidence from Dutch, *Yearbook of Morphology* 1.
- Chomsky, N. 1970. Remarks on Nominalizations, у R. Jakobs i P. Rosenbaum, eds., *Readings in English Transformational Grammar*, Waltham, MA: Ginn.

³⁷ За изведенице на -а могу се навести следећи ad hoc примери: *исјорука жића држави*, *додјела стипендија студентима*, *смјеша брашна са шећером (и шећера)*, *замјена динара за доларе*, *џодјела лубенице на делове*, *смјештај Јована на џаван*, *џобуна народа џроћив диктатури*, *џпрема школа комјунтерима*, *захвала Јовану за услугу*, *џорука секретару да дође*, итд.

- Engel, U. i P. Mrazović, 1986. *Kontrastive gramatik Deutsch-Serbocroatisch*, Институт за стране језике и књижевности, Нови Сад.
- Ивић, М. 1983. *Лингвистички огледи*, Просвета, Београд.
- Katamba, F. 1993. *Morphology*, Macmillan, London.
- Lieber, R. 1989. On Perlocution, u: *Yearbook of Morphology 2*.
- Lieber, R. 1992. *Deconstructing Morphology*, The University of Chicago Press, Chicago and London.
- Николић, Б. 1970. Основи млађе новоштокавске акцентуације, Институт за српскохрватски језик, Београд.
- Quirk, R. et al. 1985. *A Comprehensive Grammar of the English Language*, Longman, London and New York.
- Randall, J. 1988. Inheritance, u: *Syntax and Semantics*, vol. 21. Academic Press, New York.
- Roeper, T. 1987. Implicit Arguments and the Head-Complement Relation, *Linguistic inquiry* 9.
- Стевановић, М. 1981. *Савремени српскохрватски језик II*, Научна књига, Београд.
- Улуханов, И. С. 1975. Отношение мотивации между глаголом и существительным со значением действия, *Вопросы языкознания* 4.
- Земская, Е. А. 1973. *Современный русский язык — Словообразование*, Москва.

Summary

Stanimir Rakić

ON NOMINALIZATION AND THE INHERITANCE OF ARGUMENT STRUCTURE

In this paper we analyse the complements of nominals derived from verbal stems by more productive suffixes. We try to establish rules which connect these complements with the complements of the corresponding verbs. We established that the most consistent correspondence with verbal complements could be noticed in nominals which retain the meaning of verbal action or its result. Nominals with the meaning of concrete objects and things often change the rection of complements of their verbal bases, especially if they denote simple tools.